

HARMONIZACIJA MALOLETNIČKOG KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA I PRAKSE U REPUBLICI SRBIJI SA EVROPSKIM STANDARDIMA*

Dr Ivana Stevanović
Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Prilagođavanje pravosuđa da bude primerenije deci deo je Agende Evropske unije o pravima deteta i predstavlja jedan od najvažnijih standarda u oblasti prava deteta. Na ustanovljavanju "pravosuđa po meri deteta" posebno insistiraju i novo-usvojene preporuke i standardi u okviru Saveta Evrope.

Autorka u radu posebnu pažnju ukazuje na korake koje Republika Srbija čini na daljem usklađivanju maloletničkog krivičnog zakonodavstva i prakse sa evropskim standardima ali i na probleme koji postoje u primeni normativnog okvira u praksi, kao i na planove za njihovo prevazilaženje. Navedeno iz razloga jer i Srbija kao članica Saveta Evrope teži unapređenju maloletničkog krivičnog zakonodavstva i prakse u okviru jedinstvenog pravosudnog sistema koji jemči poštovanje i delotvorno sprovođenje svih prava deteta na najvišem mogućem nivou.

KLJUČNE REČI: "pravosuđe po meri deteta" / maloletničko krivično zakonodavstvo / harmonizacija

UVOD

Prilagođavanje pravosuđa da bude primerenije deci u Evropi deo je i Agende Evropske unije o pravima deteta¹ i predstavlja jedan od najvažnijih

---

* Rad je nastao kao rezultat na projektu broj 47011 koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS

¹Agenda Evropske unije o pravima deteta usvojena od strane Evropske Komisije Evropske unije 52011DC0060 od 15. februara 2011. godine 52011DC0060, (52011DC0060,15. februar 2011. godine).

standarda u oblasti prava deteta. Osnovna načela pravosuđa po meri deteta podrazumevaju uvažavanje i primenu osnovnih principa (*Smernice Komiteta Ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta – III Osnovna načela – od A. do E*):

- *Principa participacije* (Pravo je svakog deteta da budu obavešteno o svojim pravima, da mu se ukaže na odgovarajuće puteve koji su mu obezbeđeni radi pristupa pravosuđu i da bude konsultovano i saslušano u postupcima u kojima učestvuje ili koji utiču na njega. Decu treba smatrati punim nosiocima prava i tako treba postupati prema njima).
- Uvažavanje *najboljih interesa* deteta (Prilikom procene najboljih interesa dece koja su u postupak uključena ili dece na koju to utiče, važno je uzeti u obzir:

a) njihove stavove i mišljenja;

b) sva druga prava deteta, kao što je pravo na dostojanstvo, slobodu i ravnopravno postupanje treba u svakom trenutku da budu poštovana;

c) svi nadležni organi vlasti treba da usvoje sveobuhvatan pristup kako bi na odgovarajući način uzeli u obzir sve interese o kojima se tu radi, uključujući psihološko i fizičko blagostanje i pravne, socijalne i ekonomske interese deteta);

- Poštovanje njihovog *dostojanstva* (Prema deci treba postupati s pažnjom, osećajno, pravično i s poštovanjem sve dok traje postupak ili rasprava o predmetu, a posebnu pažnju treba posvećivati njihovom ličnom položaju, blagostanju i konkretnim potrebama, uz puno poštovanje njihovog fizičkog i psihičkog integriteta. Na taj način treba postupati prema deci bez obzira na to kako su došla u dodir sa sudskim ili vansudskim postupkom ili kakvom drugom intervencijom, i bez obzira na njihov pravni status i svojstvo u bilo kom postupku ili predmetu. Deca ne smeju biti podvrgnuta mučenju ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju;
- *Zaštitu od diskriminacije* (Prava deteta treba da se obezbeđuju bez ikakve diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože ili etničko poreklo, uzrast, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, socioekonomsko poreklo, status roditelja (jednog ili oba), veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje, rodni identitet ili drugi status);
- *Vladavinu prava* (Načelo vladavine prava treba da bude primenjeno na svu decu, u potpunosti, isto onako kao i na odrasle. Elementi valjanog (pravosudnog) postupka, kao što su načela zakonitosti i srazmernosti, pretpostavka nevinosti, pravo na pravično suđenje, pravo na pravni savet, pravo na pristup sudu i pravo na žalbu, treba da budu zajemčeni deci na isti način na koji su zajemčeni odraslima i ne smeju biti umanjeni ili uskraćeni pod izgovorom najboljih interesa deteta. To važi za sve sudske i vansudske i upravne postupke. Deca treba da imaju pravo

pristupa odgovarajućim nezavisnim i delotvornim mehanizmima za ulaganje žalbe).

Imajući navedno u vidu osnovni cilj ovog rada je da ukaže na korake koje Republika Srbija čini na daljem usklađivanju maloletničkog krivičnog zakonodavstva i prakse, pre svega, na nivou novo-uspostavljenih evropskih standarda u ovoj oblasti ali i na probleme koji i dalje postoje u primeni normativnog okvira u praksi, kao i na planove za njihovo prevazilaženje.

"PRAVOSUĐE PO MERI DETETA"

"Pravosuđe po meri deteta"² predstavlja neophodan korak u ostvarivanju, unapređenju i zaštiti prava deteta. Ostvarivanje pravosuđa po meri deteta podrazumeva pravosuđe prilagođeno na način da bude primerenije detetu i efikasne postupke dostupne deci uz obezbeđenje neophodne nezavisne pravne reprezentacije. Na ovaj način se omogućava deci da, kada dođu u kontakt sa pravosudnim i upravnim sistemom, bilo kao svedoci, žrtve (oštećeni) ili kao učinioci krivičnih dela, tužioc i podnosioci pritužbi u građanskim, upravnim postupcima i postupcima pred nezavisnim organima, budu u mogućnosti da na adekvatan način zaštite svoja prava i interese. Poštovanje ovog principa je u skladu sa Konvencijom o pravima deteta,³ Fakultativnim protokolom uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji,⁴ Fakultativnim protokolom uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanim sukobima⁵ kao i sa brojnim međunarodnim dokumentima, a posebno Standardnim minimalnim pravilima Ujedinjenih nacija za maloletničko pravosuđe (*Pekinška pravila*),⁶ Pravilima Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika lišenih slobode,⁷ Smernicama Ujedinjenih nacija za prevenciju maloletničke delinkvencije (*Rijadske smernice*),⁸ Standardnim

²"Pravosuđe po meri deteta " označava pravosudne sisteme koji jemče poštovanje i delotvorno sprovođenje svih prava deteta na najvišem mogućem nivou, ... To je pre svega pravosuđe koje je dostupno, primereno uzrastu, brzo, marljivo, prilagođeno potrebama i pravima deteta i usredsređeno na te potrebe i prava, uz poštovanje prava deteta, uključujući pravo na postupak u skladu sa zakonom, pravo da učestvuje u postupku i da razume postupak, na poštovanje privatnog i porodičnog života i na integritet i dostojanstvo (Smernice Komiteta ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta, usvojene 17. novembra 2010. na 1.098. zasedanju zamenika ministara Saveta Evrope - Redigovana verzija od 31. maja 2011).

³*Konvencija o pravima deteta* ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", br. 15/90).

⁴*Fakultativni protokol o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji uz Konvenciju o pravima deteta* ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", br. 22/02).

⁵*Fakultativni protokol o učešću dece u oružanim sukobima uz Konvenciju o pravima deteta* ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", br. 22/02).

⁶Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za maloletničko pravosuđe (*Pekinška pravila*) usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 40/33 od 29. novembra 1985. godine (A/Rezol/40/33, 29. novembar 1985).

⁷Pravila o zaštiti maloletnika lišenih slobode, usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/113 od 14. decembra 1990. godine (A/Rezol/45/113, 14. decembar 1990).

⁸Smernice za prevenciju maloletničke delinkvencije (*Rijadske smernice*) usvojene rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/112 od 14. decembra 1990. godine

minimalnim pravilima Ujedinjenih nacija za mere alternativne institucionalnom tretmanu (*Tokijska pravila*),⁹ Preporukom CM/Rec(2008)11 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o evropskim pravilima za maloletne učinioce kojima su izrečene sankcije ili mere,¹⁰ kao i Smernicama Komiteta Ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta, usvojenim 2010. godine. Takođe, u odnosu na pitanje sudske zaštite prava, Komitet za prava deteta u Opštem Komentaru broj 5: Opšte mere za sprovođenje Konvencije o pravima deteta¹¹ (u daljem tekstu: *Opšti komentar* br. 5), ukazuje na važnost postojanja efikasnih pravnih sredstava u slučaju povrede prava, a posebno efikasnih postupaka koji su dostupni deci i njihovim predstavnicima kao što su informacije, saveti, zastupanje dece, uključujući pomoć kada dete niko ne zastupa, i pristup nezavisnim žalbenim postupcima i sudovima uz neophodnu pravnu i drugu pomoć. U slučaju da se utvrdi povreda prava, *Opšti Komentar* broj 5. ukazuje da treba da postoji odgovarajuća reparacija, uključujući odštetu i, ako je potrebno, mere kojima se obezbeđuje fizički i psihički oporavak, rehabilitacija i reintegracija.

KORACI REPUBLIKE SRBIJE U KONTINUIRANOM PROCESU HARMONIZACIJE MALOLETNIČKOG KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA I PRAKSE SA EVROPSKIM STANDARDIMA

Od trenutka kada je 2008. usvojena Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o evropskim pravilima za maloletne učinioce kojima su izrečene sankcije ili mere, odnosno 2010. godine usvojene Smernice Komiteta ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta i u Republici Srbiji intezivirane su aktivnosti ka unapređenu maloletničkog krivičnog zakonodavstva. Sam Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (u daljem tekstu: *Zakon o maloletnicima*),¹² jedan od zakona u Republici Srbiji kojim se reguliše ova oblast, sadrži niz zakonodavnih unapređenja u pravcu uspostavljanja "pravosuđa po meri deteta". *Zakon o maloletnicima* se u velikoj meri temelji na principu restorativne pravde i u odnosu na postupak prema maloletnim učiniocima krivičnih dela uvodi institut vaspitnih naloga kao oblik diverzionih mera kojima se omogućava skretanje sa klasičnog sudskog postupka,

---

(A/Rezol/45/112, 14. decembar 1990).

⁹Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za mere alternativne institucionalnom tretmanu usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/100 od 14. decembra 1990. godine (A/Rezol/45/110, 14. decembar 1990).

¹⁰Preporuka CM/Rec(2008)11 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o evropskim pravilima za maloletne učinioce kojima su izrečene sankcije ili mere, usvojena od strane Komiteta ministara Saveta Evrope 5. novembra 2008. godine na 1040-toj sednici zamenika ministara.

¹¹Opšte mere za sprovođenje Konvencije o pravima deteta, usvojen od Komiteta za prava deteta CRC/GC/2003/5 od 03. oktobra 2003. godine (CRC/GC/2003/5, 03. oktobar 2003).

¹²*Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, "Službeni glasnik Republike Srbije" br. 85/2005.

propisuje niz novih mera neinstitucionalnog karaktera i utvrđuje da se pritvor i institucionalne mere izriču samo kao krajnja mera i to u što kraćem vremenskom periodu. U odnosu na zaštitu maloletnih lica kada se pojavljuju u postupku kao oštećeni ili svedoci krivičnih dela, *Zakon o maloletnicima* takođe propisuje niz mera i procedura u cilju umanjenja posledica sekundarne viktimizacije po maloletno lice, kao što su, hitnost postupka, ograničenje saslušanja deteta na maksimalno dva puta, obavezno prisustvo psihologa, pedagoga ili drugog stručnog radnika prilikom saslušanja, korišćenje savremenih tehničkih audio i video pomagala, i dr. Takođe, *Zakon o maloletnicima* uvodi obaveznu specijalizaciju profesionalaca koji postupaju prema maloletnim učiniocima krivičnih dela, odnosno maloletnim licima oštećenim, kao i pravo na besplatnu pravnu pomoć od strane specijalizovanog advokata.

Tokom 2010. godine Ministarstvo pravde Republike Srbije obrazovalo je posebnu Radnu grupu koja je pripremila tekst *Zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica* i početkom 2012. godine ga dostavila resornom ministarstvu. Takođe, sačinjeni su i tekstovi podzakonskih akata neophodnih za sprovođenje tog zakona, a u cilju unapređenja sistema maloletničkog pravosuđa i njegovog usklađivanja sa novo-propisanim međunarodnim normama i standardima.¹³ Međutim, ni *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, ni podzakonski akti još uvek nisu doneti od strane Narodne skupštine Republike Srbije, odnosno resornog ministra.

Na ovom mestu važno je napomenuti da su za proces reforme sistema maloletničkog pravosuđa u Srbiji i njegovu dalju harmonizaciju sa novouspostavljenim evropskim standardima od naročite važnosti i aktivnosti Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima (u daljem tekstu: *Savet*).¹⁴ Od svog osnivanja Savet je podnosi Ministarstvu pravde i Vrhovnom sudu Srbije (Vrhovnom kasacionom sudu) brojne inicijative, predloge, mišljenja i analize koje se odnose na prestupništvo maloletnika i krivičnopravnu zaštitu maloletnih lica i na postupanje prema njima. Tako je npr. u cilju planiranja i sprovođenja politika u oblasti unapređenja prava deteta u institucijama maloletničkog pravosuđa, koristeći se nalazima iz Izveštaja: "Nezavisna procena stanja prava dece u sukobu sa zakonom u institucijama maloletničkog pravosuđa u Srbiji" koji je sačinjen od strane nezavisnog eksperta prof. dr Đurađ Stakića u okviru Programa: "Unapređenje dostupnosti pravde u Srbiji" koji realizuje IMG-a

---

¹³*Pravilnik o primeni mere pritvora prema maloletniku, Pravilnik o primeni vaspitnih naloga, Pravilnik o načinu vođenja evidencije i statistike o određenim vaspitnim nalozima i izrečenim vaspitnim merama, merama bezbednosti i kazni maloletničkog zatvora.*

¹⁴Savet za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima osnovalo je ministarstvo nadležno za pravosuđe i Vrhovni sud Srbije 2009. godine, a na osnovu člana 166. *Zakona o maloletnicima*.

(*International management Group*), Savet predložio mere za: "Sistemska unapređenja", "Mere za poboljšanje uslova u pritvorima i razvoj alternativa za pritvaranje i upućivanje u institucije" i "Opšte mere za unapređenje uslova u institucijama maloletničkog pravosuđa" i dostavio ih nadležnim institucijama tokom 2011. i 2012. godine. Pojedini članovi *Saveta* učestvovali su u Radnoj grupi Ministarstva pravde tokom izrade teksta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, kao i Radnoj grupi koja je sačinila "Predlog mera za unapređenje sistema prikupljanja i praćenja podataka u sistemu maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji" uključujući i inovirane obrasce "SK-3" i "SK-4" Republičkog zavoda za statistiku koji su u primeni od 1. januara 2012. godine. Na osnovu izmena i dopuna u ovoj oblasti mišljenja smo da će se, pre svega, unaprediti prikupljanje i praćenju statističkih podataka o merama koje treba da omoguće skretanje sa klasične krivične procedure (vaspitni nalozi), odnosno o sankciji koja samostalno ili u kumulaciji sa drugom vaspitnom merom pojačanog nadzora omogućava neposrednu primenu u praksi jednog od osnovnih principa maloletničkog pravosuđa - principa individualizacije krivične sankcije za svakog maloletnog učinioca krivičnog dela. Na osnovu ovako prikupljenih podataka moći će da se posmatraju trendovi kako u pogledu broja tako i pogledu vrste vaspitnih naloga koji se primenjuju, što će biti od velikog značaja za usmeravanje neophodnih politika i akcija u smilu stvaranja objektivnih i subjektivnih uslova za primenu vaspitnih naloga, u celosti ili u pojedinim njegovim modalitetima. Isto važi i za vaspitnu meru posebnih obaveza (Stevanović(c), 2012: 57-66; Stevanović(b), 2012: 49-65).

Međutim i pored niza preduzetih reformi u sistemu maloletničkog pravosuđa, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem ove oblasti kako bi se obezbedila implementacija zakonskih rešenja sadržanih u *Zakonu o maloletnicima* u praksi i potpuna primena standarda i obaveza sadržanih u Konvenciji o pravima deteta. U tom smislu, još jednom ističemo, problem nedovoljne primene vaspitnih naloga (Vučković-Janković, 2012: 155-160), kao i vaspitne mere posebne obaveze, a na osnovu analiza primene pojedinih odredaba *Zakona o maloletnicima* (Stevanović, Banić, Marković, Đurđić, Jovanović, Zajc, 2012: 7-61), nepostojanje adekvatnih uslova i jasno preciziranih standarda za boravak maloletnika u pritvoru, nepostojanje u praksi objektivnih uslova za realizaciju mera alternativnih pritvoru, nedostatak mreže ustanova za izvršenje krivičnih sankcija, posebno adekvatne ustanove za izvršenje vaspitne mere upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje, kao i mere bezbednosti lečenja u psihijatrijskoj ustanovi (Sofrenović, 2012: 306-308), odnosno izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi (Sremački, Birta, Zorić, Todorović, 2012:325-326). Takođe, gotovo po pravilu, u okružnim zatvorima u Srbiji maloletnici se mogu naći kao pritvorenici koji se smeštaju sa odraslim pritvorenicima, a kao osnovni razlog se navodi prenaseljenost pritvorskih prostorija, pa je zbog toga, po mišljenju ovlašćenih, nemoguće odvojiti maloletne od punoletnih lica, tako da oni borave

zajedno.¹⁵ Ujedno obrazovna i socijalno-psihološka podrška maloletnicima koji se nalaze u institucijama sistema maloletničkog pravosuđa nije, mišljenja smo, na zadovoljavajućem nivou: ne postoji dovoljan broj osmišljenih individualizovanih programa i aktivnosti, a školska nastava nije dostupna u meri u kojoj je potrebna, što je jedan od razloga loše reintegracije u društvo po izlasku iz ustanova zavodskog tipa i problema da se oni kasnije zapošljavaju. Uočava se i problem nedovoljne svesti maloletnika u sukobu sa zakonom o njihovim pravima, posebno tokom boravka u pritvoru i boravka u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija (Stevanović (a), 2012: 249-250).

U odnosu na maloletne oštećene i svedoke krivičnih dela u većini sudova ne postoje adekvatno opremljene prostorije u kojima bi se obezbedilo saslušanje na način koji nije traumatičan za dete, niti postoje lica koja bi bila zadužena da decu pripreme i informišu o samom sudskom postupku. Takođe, pitanje reintegracije i rehabilitacije kao i naknade štete za maloletna oštećena lica (tj. žrtve krivičnih dela) nije rešeno na adekvatan način.

ZAKLJUČNE NAPOMENE

Maloletničko krivično zakonodavstvo kao deo krivičnog pravnog sistema podložno je promenama u cilju njegovog unapređenja, a kao bi pružilo adekvatne odgovore na maloletnički kriminalitet za koji svaka država, u smislu postojanja odgovarajuće reakcije, ima poseban interes. U Republici Srbiji, kao što smo već ukazali, poslednjih godina intezivirani su naponi na reformi sistema maloletničkog pravosuđa i njegovom daljem usklađivanju sa novo-ustanovljenim evropskim standardima, pre svega, sa Preporukom Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o evropskim pravilima za maloletne učinioce kojima su izrečene sankcije ili mere, odnosno usvojenim Smernicama Komiteta ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta. Međutim, i pored sačinjenih tekstova u cilju unuprađenja normativnog okvira i njegove dalje harmonizacije sa novo-ustanovljenim evropskim standardima i potrebama prakse, ni *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnom pravnoj zaštiti maloletnih lica*, ni podzakonski akti (posebno *Pravilnik o primeni mere pritvora prema maloletniku* i *Pravilnik o primeni vaspitnih naloga*) još uvek nisu doneti od strane Narodne skupštine Republike Srbije, odnosno resornog ministra, te je to, mišljenja smo, potrebno učiniti u najkraćem mogućem roku.

---

¹⁵Videti šire: *Universal Periodical Review Recommendation for the Government of Republic of Serbia by the Coalition for Monitoring child Rights in Republic of Serbia*, Submission for the UPR of Serbia, 15th Session, 21st January – February 2013, Izveštaj je dostavljeno Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija 13. jula 2012. godine od strane Koalicije za monitoring prava deteta, tokom Drugog ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju u okviru 15 zasedanja Saveta za ljudska prava UN u Ženevi.

U međuvremenu *Savet* je uz podršku *International management Group*, Unicef kancelarije u Beogradu i Zavoda za socijalnu zaštitu Republike Srbije tokom 2012. i 2013. godine, pre svega, insistirao na izradi standarda i procedura za primenu vaspitnih naloga jer su praktičari često isticali da nedostatak istih otežava primenu ovog instituta u praksi. Angažovanje multidisciplinarnog tima stručnaka u okviru Zavoda za socijalnu zaštitu rezultiralo je koncipiranje dokumenta pod nazivom: "Razvoj standarda i procedura za primenu vaspitnih naloga", te prihvatanje istog od strane *Saveta. International management Group* je tokom 2013. godine, a u okviru već pomenutog programa: "Unapređenje dostupnosti pravde u Srbiji", raspisala i tender za neposrednu podršku u primeni vaspitnih naloga u najvećim centrima u Srbiji. Istovremeno na inicijativu *Saveta*, a u okviru projekta Pravosudne akademije i uz podršku *International management Group*-e stručnjaci razvijaju, na jeziku primerenom deci, mateijal koji treba da doprinese boljoj informisanosti maloletnika u sukobu sa zakonom o njihovim pravima, posebno tokom boravka u pritvoru, odnosno u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija prema maloletnicima.

Na kraju želeli bi smo da ukažemo, da neophodnost daljeg unapređenja saradnje između različitih sektora i ovlašćenih institucija u okviru sistema maloletničkog pravosuđa, a u cilju sinhronizovanog planiranja i sprovođenja politika u ovoj oblasti. Navedeno bi trebalo da predstavlja dobru osnovu za jasnije sagledavanje stanja maloletničkog kriminaliteta, a sa ciljem kreiranja jedinstvenih politika na lokalnom i nacionalnom nivou za njegovu prevenciju i suzbijanje.

LITERATURA

1. Sofrenović, V. (2012) "Primena mera bezbednosti prema maloletnim učiniocima krivičnih dela" u: Stevanović, I. (ur.) *Maloletničko pravosuđe u Republici Srbiji* (zbornik radova), Beograd: Centar za prava deteta, str. 305-309.
2. Sremački, M., Birta, A., Zorić, J., Todorović, S. (2012) "Prednosti primene člana 18. Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica – vaspitna mera pojačanog nadzora uz boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitanje i obrzovanje maloletnika (primer dobre prakse)", u: Stevanović, I. (ur.) *Maloletničko pravosuđe u Republici Srbiji* (zbornik radova), Beograd: Centar za prava deteta, str. 319-327.
3. Stevanović, I., Banić, M., Marković, Lj., Đurđić, S., Jovanović, J. Zajc, V. (2012) "Izvršenje vaspitne mere posebne obaveze (samostalno i uz vaspitnu meru pojačanog nadzora)", u: Stevanović, I. (ur.) *Korak ka preuzimanju odgovornosti*, Beograd: Centar za prava deteta, str. 7-61.
4. Stevanović, I(a) (2012) "Pravac reforme sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji u 2012. godini – mere, sankcije i načini vođenja evidencija", u: dr Kron, L. (ur) *Delikt, kazna i mogućnost socijalne profilakse*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 245-255.

5. Stevanović, I(b) (2012) "Koraci ka unapređenju sistema evidencije, prikupljanja i račanja podataka od značaja za statistiku u okviru sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji", *Temida*, br. 3, godina 15, str. 49-65.
6. Stevanović, I(c) (2012) "Reforma sistema prikupljanja i praćenja podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji" u: Stevanović, I. (ur.) *Maloletničko pravosuđe u Republici Srbiji* (zbornik radova), Beograd: Centar za prava deteta, str. 57-66.
7. *Universal Periodical Review Recommendation for the Government of Republic of Serbia by the Coalition for Monitoring child Rights in Republic of Serbia*, Submission for the UPR of Serbia, 15th Session, 21st January – February 2013, dostavljeno Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija 13. jula 2012. godine od strane Koalicije za monitoring prava deteta, a u okviru Drugog ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju, dostupno na sajtu Centra za prava deteta: www.cpd.org.rs
8. Vučković-Janković, J. (2012) "Primena vaspitnih naloga u tužilačkoj praksi", u: Stvanović, I. (ur.) *Maloletničko pravosuđe u Republici Srbiji* (zbornik radova), Beograd: Centar za prava deteta, str. 155-160.

Odabrani međunarodni instrumenti

9. Agenda Evropske Unije o pravima deteta usvojena od strane Evropske Komisije Evropske unije 52011DC0060 od 15. februara 2011. godine 52011DC0060, (52011DC0060, 15. februar 2011. godine).
10. Opšte mere za sprovođenje Konvencije o pravima deteta, usvojen od Komiteta za prava deteta CRC/GC/2003/5 od 03. oktobra 2003. godine (CRC/GC/2003/5, 03. oktobar 2003).
11. *Konvencija o pravima deteta* ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", br. 15/90).
12. *Fakultativni protokol o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji uz Konvenciju o pravima deteta* ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", br. 22/02).
13. *Fakultativni protokol o učešću dece u oružanim sukobima uz Konvenciju o pravima deteta* ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", br. 22/02).
14. Pravila o zaštiti maloletnika lišenih slobode, usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/113 od 14. decembra 1990. godine (A/Rezol/45/113, 14. decembar 1990).
15. Preporuka CM/Rec(2008)11 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o evropskim pravilima za maloletne učinioce kojima su izrečene sankcije ili mere, usvojena od strane Komiteta ministara Saveta Evrope 5. novembra 2008. godine na 1040-toj sednici zamenika ministara.
16. Smernice Komiteta ministara Saveta Evrope o pravosuđu po meri deteta, usvojene 17. novembra 2010. na 1.098. zasedanju zamenika ministara Saveta Evrope - Redigovana verzija od 31. maja 2011.
17. Smernice za prevenciju maloletničke delikvencije (*Rijadske smernice*) usvojene rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/112 od 14. decembra 1990. godine (A/Rezol/45/112, 14. decembar 1990).

18. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za maloletničko pravosuđe (*Pekinška pravila*) usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 40/33 od 29. novembra 1985. godine (A/Rezol/40/33, 29. novembar 1985).
19. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za mere alternativne institucionalnom tretmanu usvojena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 45/100 od 14. decembra 1990. godine (A/Rezol/45/110, 14. decembar 1990).
20. *Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, "Službeni glasnik Republike Srbije" br. 85/2005.

HARMONISATION OF JUVENILE CRIMINAL LEGISLATION AND PRACTICE IN THE REPUBLIC OF SERBIA WITH EUROPEAN STANDARDS

Adjusting the judiciary to be more appropriate for children is a part of the European Union Agenda for the Rights of the Child, and presents one of the most important standards in the field of child rights. In establishing the "child friendly justice", in particular insists the newly adopted recommendations and standards within the Council of Europe.

In the paper the author pays special attention to pointing to the steps that the Republic of Serbia makes in the further harmonisation of juvenile criminal law and practice with the European standards, the problems encountered in the implementation of the legislative framework in practice, as well as plans to overcome them. The reasons for above is because Serbia as a member of the Council of Europe strives to the improvement of juvenile criminal law and practice in the integrated justice system that guarantees respect for and effective implementation of all child rights at the highest level possible.

KEYWORDS: "child friendly justice" / juvenile crime legislation / harmonisation